

PSIHOLOGIJA

YU ISSN 0048-5705

UDC 159.9

Vol. 59(3) 229–356

CONTENTS

CONSTRUCTION AND VALIDATION OF THE PARANOIA CRITERIA SCALE (PCS): SERBIAN SAMPLE <i>Mina Velimirović, Radomir Belopavlović, Tamara Musić, Bojan Janičić, & Zdenka Novović</i>	229
EFFECTS OF THE SIMULTANEOUS USE OF ACCEPTANCE AND COGNITIVE REAPPRAISAL ON ANGER, POSITIVE AND NEGATIVE AFFECT AFTER EXPERIMENTAL ANGER ELICITATION <i>Andreea Ursu & Maria Nicoleta Turliuc</i>	253
SELF-CONTROL AS A PREDICTOR OF PEER RELATIONSHIPS IN ADOLESCENTS WITH RUMINATION AS A MEDIATOR AND GENDER- ROLE ORIENTATION AS A MODERATOR: AN INTERVENTION STUDY <i>Zhili Zou, Lilan Jiang, Wanyi Chen, Yuxi Gao, Guoping Chen, Yueer Liang, Xiating Wang, Xiaoya Li, & Aitao Lu</i>	273
SOCIAL MEDIA ADDICTION AND CAREER DECISION-MAKING DIFFICULTIES AMONG ADOLESCENTS: THE MEDIATING ROLE OF RUMINATIVE IDENTITY EXPLORATION <i>Bilal Kaya, Selahattin Güneş & Fulya Cenkseven Önder</i>	299
FUNCTIONS OF IDENTITY SCALE: VALIDATION IN SERBIAN EMERGING ADULTS <i>Mila Guberinić, Nikola Ćirović, Jelena Opsenica Kostić, Milica Mitrović, Ivana Janković, Miljana Spasić Šnele</i>	319
MEDIATING ROLE OF LONELINESS IN THE RELATIONSHIP BETWEEN DIGITAL GAME ADDICTION AND PHUBBING IN ADOLESCENTS <i>Nuri Türk, Hasan Batmaz, Alican Kaya, & Murat Yıldırım</i>	339

Izgradnja i validacija skale kriterijuma paranoje (PCS): srpski uzorak

Mina Velimirović¹, Radomir Belopavlović¹, Tamara Musić²,
Bojan Janičić¹, & Zdenka Novović¹

¹Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, Serbia

²Independent researcher

Cilj studije je bio da se konstruiše kratka skala paranoidnih tendencija na osnovu DSM-5-TR kriterijuma za paranoidni poremećaj ličnosti i ispituju njena psihometrijska svojstva u opštoj populaciji. Teorija stavskog odgovora je korišćena da se ispituju karakteristike skale, uključujući informacije i funkcionisanje diferencijalne stavke (DIF) među polovima. Naša skala od 9 stavki je davana tri puta (N=138, 525, 224). Rezultati su pokazali da je skala najinformativnija na visokim nivoima osobina, ali su njene informacije zadovoljavajuće za nivo nešto ispod proseka do visoko iznad proseka. DIF je identifikovan za jednu od stavki, ali je njegov uticaj na ukupne rezultate bio zanemarljiv. Obrasci povezivanja sa drugom merom paranoidnih tendencija, inventar ličnosti i nekoliko mera psihopatoloških konstrukata potvrđuju validnost skale. Sve u svemu, novokonstruisana skala je pouzdana i validna mera paranoidnih tendencija u opštoj populaciji. Rad diskutuje o prednostima, ograničenjima i budućim pravcima.

Cljučne reči: Skala kriterijuma paranoje, IRT, pouzdanost, validnost

Efekti istovremene upotrebe prihvatanja i kognitivnog preispitivanja na ljutnju, pozitivan i negativan afekat nakon eksperimentalnog izazivanja ljutnje

Andreea Ursu & Maria Nicoleta Turliuc

Faculty of Psychology and Educational Sciences,
Alexandru Ioan Cuza, University of Iași,

Značajan broj istraživanja fokusirao se na efikasnost jedne primarne strategije regulacije emocija na subjektivno iskustvo. Međutim, u svakodnevnom životu ljudi često koriste više od jedne strategije da regulišu probuđene emocije. Ova studija koristila je mešoviti nacrt istraživanja da bi istražila efekte dve strategije regulacije emocija (ponovno procenjivanje i prihvatanje) i dve koaktivirane strategije regulacije emocija (prihvatanje i ponovna procena i ponovna procena i prihvatanje) na subjektivno iskustvo ljutnje, pozitivni i negativni afekat nakon eksperimentalnog izazivanja ljutnje. Nakon što su se učesnici ($N = 99$; $AS_{god} = 25,41$ godina; $SD = 8,81$ godina) prisetili nedavnog nerazrešenog događaja koji kod njih izaziva ljutnju, dobili su instrukcije da ili (1) ponovo procene događaj, (2) prihvate emocije izazvane događajem, (3) prihvate emocije i ponovo procene događaj; (4) da ponovo procene događaj i prihvate svoje izazvane emocije, ili (5) da se nose sa svojim emocijama kao i obično (kontrolna grupa). Rezultati pokazuju da sva uputstva za regulaciju emocija dovode do nižeg nivoa intenziteta ljutnje nakon instrukcija i do negativnog afekta. U smislu pozitivnog afekta, samo instrukcija istovremene upotrebe prihvatanja i preispitivanja dovodi do višeg nivoa pozitivnih emocija nakon instrukcije. Rezultati su pokazali da nema značajnih razlika između kognitivne ponovne procene, prihvatanja, istovremenog korišćenja prihvatanja i kognitivnog preispitivanja, istovremene upotrebe preispitivanja i prihvatanja i kontrolne grupe na nivo ljutnje, pozitivnog afekta, i negativnog afekta posle instrukcije.

Ključne reči: preispitivanje, prihvatanje, ljutnja, zajedničko korišćenje regulacije emocija, pozitivne i negativne emocije, upotreba višestrukih strategija

Samokontrola kao prediktor vršnjačkih odnosa kod adolescenata sa ruminacijom kao medijatorom i orijentacijom na rodne uloge kao moderatorom: Interventna studija

Zhili Zou¹, Lilan Jiang¹, Wanyi Chen¹, Yuxi Gao¹, Guoping Chen²,
Yueer Liang¹, Xiating Wang¹, Xiaoya Li¹, & Aitao Lu¹

¹Philosophy and Social Science Laboratory of Reading and Development
in Children and Adolescents (South China Normal University),
Ministry of Education, School of Psychology, South China Normal University, China
²Jinshan Experimental School, Chaozhou City, Guangdong Province, China

Vršnjački odnosi su od suštinskog značaja za društveni razvoj adolescenata i služe kao indikatori socijalnog zdravlja. Prethodna istraživanja pokazuju da pojedinci sa visokom samokontrolom imaju tendenciju da se upuste u ponašanja koja jačaju odnose sa vršnjacima; međutim, posrednički i moderirajući faktori u ovom odnosu ostaju nedovoljno istraženi. Ova studija je imala za cilj da istraži medijatorsku ulogu ruminacije i moderirajući efekat orijentacije na rodnu ulogu među kineskim adolescentima. U Studiji 1, 1064 adolescenata (592 devojčice) popunilo je upitnike procenjujući samokontrolu, razmišljanje, orijentaciju na rodne uloge i odnose sa vršnjacima. Rezultati su otkrili da je ruminacija značajan medijator u odnosu između samokontrole i odnosa sa vršnjacima, pri čemu orijentacija na rodnu ulogu moderira odnos između samokontrole i ruminacije – najjače u grupi femininih i najslabije u grupi androginih. U Studiji 2 sprovedena je intervencija samokontrole kod 46 adolescenata (26 devojčica). Nalazi ukazuju na to da, iako intervencija pozitivno utiče na direktnu vezu između samokontrole i odnosa sa vršnjacima, ona ne utiče značajno na indirektni efekat kroz ruminaciju. Ova studija je prva koja pokazuje dinamičke efekte intervencija samokontrole na njihovu povezanost sa vršnjačkim odnosima, naglašavajući važnost adresiranja i medijatorskih i moderirajućih varijabli u budućim istraživanjima.

Ključne reči: vršnjački odnosi, samokontrola, ruminacija, orijentacija rodni uloga, intervencija samokontrole

Zavisnost od društvenih mreža i teškoće u donošenju odluka o karijeri kod adolescenata: Medijatorska uloga ruminativne identitetske eksploracije

¹Bilal Kaya, ²Selahattin Güneş & ³Fulya Cenkseven Önder

¹Department of Psychological Counseling and Guidance,
Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Nevşehir, Turkey

²Anatolian High School, Mardin, Turkey

³Department of Educational Sciences, Counseling and Guidance,
Cukurova University, Adana, Turkey

Cilj ove studije bio je da istraži medijatorsku ulogu ruminativne identitetske eksploracije u relaciji između zavisnosti od društvenih mreža i teškoća u donošenju odluka o karijeri kod adolescenata. U istraživanju je učestvovalo 411 adolescenata, od čega su 228 (55.5%) devojčice, a 183 (44.5%) dečaci. Korišćeni su sledeći merni instrumenti: Skala zavisnosti od društvenih mreža za adolescente, Skala dimenzija razvoja identiteta i Skala teškoća u donošenju odluka o karijeri za srednjoškolce. Podaci su analizirani putem modelovanja strukturnih jednačina, a značajnost testirana putem bootstrap metode. Rezultati su pokazali da zavisnost od društvenih mreža pozitivno predviđa ruminativnu identitetsku eksploraciju i teškoće u donošenju odluka o karijeri. Pored toga, ruminativna identitetska eksploracija pozitivno predviđa teškoće u donošenju odluka o karijeri i funkcioniše kao medijator između zavisnosti od društvenih mreža i teškoća u donošenju odluka o karijeri. Rezultati ove studije ukazuju na to da zavisnost od društvenih mreža povećava teškoće u donošenju odluka o karijeri, putem ruminativne identitetske eksploracije. U diskusiji razmatran je doprinos ovih nalaza postojećoj literaturi, a date su i preporuke za istraživače i praktičare.

Ključne reči: zavisnost od društvenih mreža, ruminativna identitetska eksploracija, teškoće o donošenju odluka o karijeri, adolescencija

Skala funkcija identiteta: Validacija na uzorku mladih odraslih u Srbiji

Mila Guberinić**, Nikola Ćirović***, Jelena Opsenica Kostić****,
Milica Mitrović*****, Ivana Janković*****,
Miljana Spasić Šnele*****

Department of Psychology, Faculty of Philosophy,
University of Nis, Serbia

Cilj ovog istraživanja bio je validacija srpske verzije Skale funkcija identiteta (Functions of Identity Scale, FIS), instrumenta koji meri pet funkcija identiteta: strukturu, harmoniju, ciljeve, budućnost i ličnu kontrolu. Uzorak je obuhvatio 384 studenta u fazi odraslog doba u nastajanju (engl. *emerging adulthood*) (78,4% žena; $M_{\text{starost}} = 21.60$, $SD_{\text{starost}} = 2.73$). Dobijeni nalazi potvrđuju validnost petofaktorskog modela sa 15 stavki (struktura, harmonija, ciljevi, budućnost, lična kontrola), koji je prethodno potvrđen u verzijama ovog instrumenta na engleskom, italijanskom i turskom jeziku. Konfirmatorna faktorska analiza (KFA) pružila je snažnu podršku petofaktorskom modelu u poređenju sa jednofaktorskim rešenjem. U skladu sa očekivanjima, ustanovljene su pozitivne korelacije između dimenzija FIS-a i pokazatelja zdravog psihosocijalnog funkcionisanja, kao i negativne korelacije sa pokazateljima internalizujućih problema. Srpska verzija FIS-a predstavlja pouzdan i perspektivan instrument za procenu funkcija identiteta kod mladih odraslih, doprinoseći time kroskulturalnoj validaciji i sve većem broju istraživanja identiteta u ovom kulturnom kontekstu.

Ključne reči: Skala funkcija identiteta, srpska validacija, konfirmatorna faktorska analiza, psihosocijalno funkcionisanje, odraslo doba u nastajanju

Medijatorska uloga usamljenosti između zavisnosti od digitalnih igara i fabinga kod adolescenata

¹Nuri Türk, ²Hasan Batmaz, ³Alican Kaya, & ⁴Murat Yıldırım

¹Department of Guidance and Psychological Counselling,
Siirt University, Turkey

²Department of Guidance and Psychological Counselling,
Sakarya University, Turkey

³Department of Guidance and Psychological Counselling,
Ağrı İbrahim Çeçen University, Turkey

⁴Department of Psychology, Ağrı İbrahim Çeçen University, Turkey

Fabing¹ (*engl.* Phubbing) se pojavio kao istaknut oblik zavisnosti u savremenom tehnološkom svetu. Pandemija COVID-19 takođe je igrala značajnu ulogu u porastu digitalne zavisnosti i usamljenosti. Ova studija imala je za cilj da ispita medijatorsku ulogu usamljenosti između relacije zavisnosti od digitalnih igara i fabinga. Uzorak je činilo 445 srednjoškolaca (47% dečaka; 53% devojčica; $M_{\text{starost}} = 15.42$, $SD = 1.12$). Rezultati su pokazali da postoje značajne pozitivne asocijacije između zavisnosti od digitalnih igara, fabinga i usamljenosti. Pored toga, utvrđeno je da usamljenost ima značajan medijatorski efekat u odnosu između zavisnosti od digitalnih igara i fabinga. Ovi rezultati akcentuju važnost usamljenosti i zavisnosti od digitalnih igara u razumevanju osnovne dinamike vezane za fabing ponašanja. Programi prevencije i intervencije koji umanjuju usamljenost mogu biti primenjeni kako bi se ublažio efekat zavisnosti od digitalnih igara na fabing.

Ključne reči: zavisnost od digitalnih igara, usamljenost, fabing, adolescent, medijacija;

¹ Reč nastala kao složenica engleskih reči *phone* (telefon) i *snubbing* (ignorisanje) i predstavlja ignorisanje drugih ljudi zbog zaokupljenosti telefonom.